

Wyrok z dnia 2 lutego 2000 r.

II UKN 353/99

Nie stanowi zmniejszenia zatrudnienia w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) likwidacja stanowisk pracy zapisanych w strukturze organizacyjnej zakładu pracy lecz faktycznie nie funkcjonujących.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Teresa Romer.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Romualda T. i Spółdzielni Rolniczo-Spożywczej „J.” w C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Z. o emeryturę i zwrot nienależnego świadczenia, na skutek kasacji wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 kwietnia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 sierpnia 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z. wstrzymał dalszą wypłatę emerytury wnioskodawcy Romualda T. z uwagi na to, że decyzja przyznająca wcześniejszą emeryturę została wydana na podstawie nieprawdziwego zaświadczenia zakładu pracy, stwierdzającego zwolnienie wnioskodawcy z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, podczas gdy w rzeczywistości stosunek pracy został rozwiązany w innym trybie. Jednocześnie decyzją z tej samej daty organ rentowy zobowiązał zakład pracy wnioskodawcy – Spółdzielnię Rolniczo-Spożywcą „J.” w C. do zwrotu bezpodstawnie wypłaconej wnioskodawcy emerytury w kwocie 8.010,36 zł.

Od tych decyzji wnieśli odwołania wnioskodawca i Spółdzielnia Rolniczo-Spożywcza „J.” w C. zarzucając, że stosunek pracy został rozwiązany z powodu likwidacji stanowiska pracy.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 1999 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił oba odwołania.

Sąd ustalił, że wnioskodawca na własną prośbę został odwołany ze stanowiska prezesa zarządu Spółdzielni z dniem 30 października 1997 r. Z dniem 31 października 1997 r. powierzono mu obowiązki kierownika Działu Administracyjno-Gospodarczego i w tym samym dniu wypowiedziano umowę o pracę z powodu likwidacji tego stanowiska skracając okres wypowiedzenia do dwóch miesięcy. Zdaniem Sądu w okresie wypowiedzenia umowy o pracę, po odwołaniu wnioskodawcy z funkcji prezesa, nie został nawiązany stosunek pracy na innym stanowisku a zatrudnienie na stanowisku, które uległo likwidacji miało na celu umożliwienie skorzystania z prawa do wcześniejszej emerytury.

Świadczenie zostało przyznane w oparciu o nieprawdziwe świadectwo pracy, zatem zakład pracy, który wystawił to świadectwo obowiązany jest do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń.

W apelacji od tego wyroku wnioskodawca i Spółdzielnia Rolniczo-Spożywcza „J.” w C. zarzucili naruszenie art. 217 § 2 KPC przez zaniechanie przeprowadzenia zgłoszonych dowodów z zeznań świadków na okoliczność istnienia przyczyn ekonomicznych rozwiązania z wnioskodawcą stosunku pracy.

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał, że przepis art. 102 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) dawał podstawę do wstrzymania emerytury wnioskodawcy, ponieważ prawo do tego świadczenia nie istniało. Wnioskodawca uzyskał to prawo na podstawie nieprawdziwego dokumentu mimo, że nie spełniał jednego z warunków określonych w § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159). Warunkiem tym jest rozwiązanie umowy o pracę w okolicznościach określonych w art. 1 ust 1 i 2 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze

zm.), to jest z powodu zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych lub w związku ze zmianami organizacyjnymi czy technologicznymi. Rozwiązanie z wnioskodawcą umowy o pracę nastąpiło przy niezmiennym stanie zatrudnienia a w okresie wypowiedzenia wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku, które poprzednio nie było obsadzone. Niezgodne z przepisem art. 36¹ Kodeksu pracy było skrócenie okresu wypowiedzenia na wniosek pracownika. Wystawienie niezgodnego ze stanem faktycznym świadectwa pracy uzasadniało na podstawie art. 37 ust. 6 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) zobowiązanie zakładu pracy do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń. Ocena prawna została dokonana na podstawie bezspornych okoliczności faktycznych. Zbędne było zatem zdaniem Sądu Apelacyjnego, przeprowadzenie zgłoszonych dowodów z zeznań świadków.

Wyrok ten zaskarżyli kasacją wnioskodawca i Spółdzielnia Rolniczo-Spożywcza „J.” w C. Pierwszą podstawą kasacji jest naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu art.10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Zdaniem wnoszących kasację rozwiązanie umowy o pracę z wnioskodawcą nastąpiło w trybie tego przepisu bowiem z przyczyn ekonomicznych podjęto decyzję o zredukowaniu istniejących w strukturze spółdzielni stanowisk kierowników dwóch działów, które to stanowiska nie były obsadzone a czynności związane z kierowaniem tymi działami wykonywał prezes zarządu. Z upływem okresu wypowiedzenia wnioskodawcy umowy o pracę stanowiska te przestały istnieć. Skrócenie okresu wypowiedzenia nastąpiło na podstawie art. 36 § 6 Kodeksu pracy.

Drugą podstawą kasacji jest naruszenie przepisów postępowania – art. 385 KPC i 217 § 2 KPC – mające istotny wpływ na wynik sprawy. Wadliwe było bowiem uznanie apelacji za bezzasadną w sytuacji, gdy wobec odmowy przeprowadzenia zgłoszonych dowodów fakty sporne nie zostały wyjaśnione.

W związku z tymi zarzutami wnioskodawca i Spółdzielnia Rolniczo-Spożywcza „J.” w C. wnieśli u uchylene zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 392 KPC istotą kasacji jest zaskarżenie orzeczenia sądu drugiej instancji uwzględniającego lub oddalającego środek odwoławczy. Regulacja zawarta w art. 385 KPC, z mocy którego apelacja bezzasadna podlega oddaleniu, dotyczy zasad wyrokowania. Zarzut naruszenia tego przepisu nie mieści się w dyspozycji przepisu art. 393¹ KPC, który wymienia wyczerpująco podstawy kasacji. Podstawami tymi są naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie i naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Jeżeli w kasacji kwestionowane jest uznanie apelacji za bezzasadną, należy wskazać naruszenie przepisów prawa materialnego lub procesowego, które doprowadziło do takiego wyniku sprawy.

Zdaniem wnoszących kasację wydanie wyroku było przedwczesne, bowiem z naruszeniem przepisu art. 217 § 2 KPC pominięto wskazane w toku postępowania środki dowodowe. Zarzut ten jest nieuzasadniony. Przepis art. 217 § 2 KPC stanowi, że sąd pominie środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały dostatecznie wyjaśnione. Zgodnie z tym przepisem Sąd Apelacyjny pominął dowód z przesłuchania świadków uznając, że istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne są między stronami bezsporne. Oznacza to, że podstawą ustaleń i oceny prawnej były tylko te okoliczności faktyczne, które wynikały z twierdzeń stron wnoszących apelację lub zostały przez nie przyznane.

Bezspornym jest w sprawie, że z dniem 30 października 1997 r. wnioskodawca został odwołany na podstawie art. 70 § 1 KP ze stanowiska prezesa zarządu Spółdzielni na jego prośbę. Zgodnie z art. 70 § 2 KP odwołanie jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę. Według twierdzeń wnioskodawcy jego wniosek o odwołanie dotyczył tylko zwolnienia z funkcji a nie rozwiązania stosunku pracy, który chciał kontynuować na innym stanowisku. Możliwość taką dopuszcza przepis art. 71 KP, który stanowi, że pracodawca może zatrudnić odwołanego pracownika po upływie okresu wypowiedzenia na uzgodnionych przez strony warunkach pracy i płacy. Strony stosunku pracy mogły także na podstawie art. 36 § 6 Kodeksu pracy ustalić po dokonaniu wypowiedzenia wcześniejszy termin rozwiązania umowy. Nie było przeszkód prawnych do zatrudnienia wnioskodawcy na zmienionych warunkach pracy i płacy bezpośrednio po odwołaniu go ze stanowiska prezesa zarządu. Wymagało to jednak zgodnych oświadczeń woli zarówno pracodawcy jak i pracownika.

Pracodawca nie wyraził jednak zgody na zatrudnienie wnioskodawcy na nowych warunkach, co wynika z oświadczenia złożonego w dniu 31 października 1997 r. W oświadczeniu tym powierza się wnioskodawcy wykonywanie w okresie wypowiedzenia innej pracy, co za zgodą pracownika było dopuszczalne z mocy art. 71 Kodeksu pracy. W dalszej części tego oświadczenia wypowiada się wnioskodawcy umowę o pracę ze skróceniem okresu wypowiedzenia. To ostatnie oświadczenie miało skutek jedynie w zakresie skrócenia okresu wypowiedzenia. Jako uzasadnienie tego oświadczenia podano likwidację stanowiska pracy. Oznacza to odmowę przyjęcia propozycji wnioskodawcy zatrudnienia go po upływie okresu wypowiedzenia na nowych warunkach z uwagi na to, że odpowiadające jego kwalifikacjom stanowisko ulega likwidacji. W konsekwencji umowa o pracę z wnioskodawcą rozwiązała się z upływem uzgodnionego okresu wypowiedzenia będącego następstwem odwołania ze stanowiska.

Ten stan faktyczny i ocena prawna oświadczeń woli stron stosunku pracy nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, że rozwiązanie z wnioskodawcą umowy o pracę nastąpiło w okolicznościach, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Przepis ten rozciąga przepisy ustawy wraz z wynikającymi z nich uprawnieniami pracowników na indywidualne zwolnienia z przyczyn wymienionych w art. 1 ust. 1. Ten z kolei przepis stanowi, że przepisy ustawy stosuje się do zakładów pracy, w których następuje zmniejszenie zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych lub w związku ze zmianami organizacyjnymi, produkcyjnymi albo technologicznymi. Tylko rozwiązanie umowy o pracę w tych okolicznościach daje pracownikowi prawo do skorzystania z wcześniejszej emerytury na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159). Omawiane okoliczności występują wówczas, gdy w zakładzie pracy następuje ilościowe zmniejszenie zatrudnienia. Wynika to z procentowego określenia zmniejszenia zatrudnienia przy zwolnieniach grupowych i zwolnieniach indywidualnych.

Nie stanowi zmniejszenia zatrudnienia w rozumieniu art. 1 ust. 1 powołanej ustawy likwidacja stanowisk pracy zapisanych w strukturze organizacyjnej zakładu pracy lecz faktycznie nie funkcjonujących. Na tego rodzaju zmiany organizacyjne

powołują się strony wnoszące kasację. W 1997 r. nie były obsadzone stanowiska kierowników działów a czynności przewidziane dla tych stanowisk były wykonywane w ramach zmniejszonego w stosunku do planowanego zespołu przez prezesa zarządu i wyznaczonych przez niego pracowników. Podyktowane przyczynami ekonomicznymi zmiany organizacyjne polegające na zlikwidowaniu tych stanowisk nie łączyły się ze zmniejszeniem zatrudnienia, gdyż stan ilościowy pracowników pozostał niezmienny. Skoro nie wystąpiły okoliczności, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 10 ust. 1 powołanej ustawy, zarzut naruszenia tego ostatniego przepisu okazał się nieuzasadniony.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na zasadzie art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====